

УДК 338.1:339.91
Бочарова Ю. Г.,
канд. екон. наук, доц.,

Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: y.bocharova@ukr.net

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ТЕОРІЇ КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ

UDC 338.1:339.91
Bocharova Yu. H.,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor,

Donetsk National University
of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: y.bocharova@ukr.net

CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF THE COMPETITIVE DEVELOPMENT THEORY

Мета. Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності подальшої розробки теорії конкурентного розвитку, визначенні її концептуальних основ.

Методи. У процесі дослідження використано наступні загальнонаукові методи та прийоми пізнання: теоретичне узагальнення і порівняння, аналіз і синтез, індукція та дедукція, групування та класифікація та ін.

Результати. Обґрунтовано необхідність запровадження у науковий обіг поняття «конкурентний розвиток», визначено концептуальні основи теорії конкурентного розвитку, визначено умови та механізм забезпечення конкурентного розвитку та конкурентоспроможності економічних суб'єктів різних рівнів агрегування в умовах глобалізації.

Ключові слова: конкуренція, розвиток, конкурентний розвиток, конкурентоспроможність, конкурентні дії, конкурентна стратегія, конкурентне середовище, конкурентний потенціал.

Постановка проблеми. «Починаючи відлік ХХІ століття, світ зіткнувся з низкою проблем, викликів та імперативів, до вирішення і реалізації яких він не був, та ще й досі не є підготовленим. Серед цих нових проблем найважливіше місце посідають проблеми розвитку» [1]. Таким чином, сьогодні існує нагальна потреба дослідження особливостей та подальшої еволюції теорії розвитку в умовах глобалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню феномену розвитку та його особливостей в умовах глобалізації присвячено роботи великої кількості як українських [1, 2, 3], так і зарубіжних вчених [4, 5, 6]. Однак, незважаючи на це, сьогодні практично не існує досліджень, які були б присвячені сутності та механізму забезпечення конкурентного розвитку.

Мета статті. Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності в обґрунтуванні необхідності подальшої розробки теорії конкурентного розвитку, визначенні її концептуальних основ.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Як свідчить проведений аналіз [2, 3], сьогодні:

– під розвитком розуміємо процес, який передбачає закономірну зміну, перехід об'єкту (у якості об'єкту можуть виступати суб'єкти мікро-, мезо-, макроекономічного та глобального рівнів) від одного якісного стану у інший;

– у залежності від критеріїв, які закладено у основу класифікації, розрізняють такі: стійкий та нестійкий розвиток (за стабільністю); короткостроковий та довгостроковий розвиток (за тривалістю); еволюційний та революційний (за швидкоплинністю); спостережувальний та латентний (за відкритістю); керований та некерований (за можливістю керування); прогресивний та регресивний (за вектором розвитку); екстенсивний та інтенсивний (за характером перетворень); внутрішнім та зовнішнім (за місцем протікання); прогнозований та біфуркаційний (за передбачуваністю); конвергентний та дивергентний (за можливістю адаптування) та ін.;

– розвиток, виступаючи іманентною властивістю будь-якого об'єкту, характеризується специфічними структурою (механізмом), джерелом, формами та спрямованістю;

– розвитку притаманні наступні властивості: незворотність; безперервність; інтенсивність; багатоваріантність; лінійність; циклічність.

Сучасний етап розвитку світового господарства в цілому, окремих його складових зокрема, міжнародних економічних відносин характеризується [4, 5]:

– ескалацією конкуренції на всіх рівнях;

– підвищенням взаємозалежності, взаємодії та інтеграції;

– суперечливістю ефектів та наслідків глобалізації;

– появою нових форм, методів, інструментів та стратегій взаємодії, однією із альтернатив якої є конкуренція.

Варто зазначити, що, як свідчить проведений аналіз, на сучасному етапі розвитку світового господарства, окремих його складових – національних економік, міжнародних економічних відносин, спостерігається не тільки ескалація конкуренції, але й трансформація її сутності, методів здійснення тощо. Так, стверджує М. А. Балашова: «...починаючи з кінця ХХ ст. роль ...конкурентної боротьби надзвичайно посилилася, з'явився ряд нових якісних особливостей у її змісті (сутності) та методів здійснення» [6]. Аналогічної думки дотримується автор роботи [4], стверджуючи, що «Суперечності глобалізації знаходять відображення і в новому характері конкуренції» [4]. Позиції зазначених вище вчених розділяють автори роботи [7], зазначаючи, що «глобалізація зумовлює кардинальну зміну джерел, фундаментальних ознак і факторів конкуренції. З одного боку, – це джерело і стимулятор конкурентного розвитку, а з іншого – акселератор суперечностей, конфліктів і криз локального та глобального масштабу.

Глобалізаційні виклики ХХІ ст. виявляються у посиленні суспільних суперечностей практично на всіх рівнях із превалюванням відповідних лідерських амбіцій – особистих, корпоративних, міждержавних, глобальних. Виникає феномен глобального ринку як системоутворюючого елементу глобальної економіки із самовідтворювальними механізмами глобального попиту і пропозиції, які ігнорують національні інтереси, кордони і регулятори. Якісно модифікується диспозиція суб'єктів глобального ринку і конкуренції» [5]. Як стверджує Тараненко І. В.: «на сучасному етапі розвитку економіки і суспільства відбувається перетворення відносин конкуренції під впливом глобалізації і «нової» технологічної революції ... Глобалізація світової економіки характеризується, з одного боку, загостренням, з іншого – посиленням міжнародної взаємодії. Координація діяльності, інтеграція і кооперація гравців ринку стають ключовими формами конкурентної поведінки. Посилюється необхідність дослідження нових характеристик і властивостей конкуренції, що виникають при переході суспільства до постіндустріальної стадії розвитку» [5]. Так, Осіпов В. С. зазначає, що «характерною рисою конкуренції на сучасному етапі її розвитку є

зміна спектру параметрів, за яким здійснюється конкурування між господарюючими суб'єктами.

Якщо в минулому столітті конкурентна боротьба велася на основі вдосконалення якогось одного параметра (або вузького набору близьких за змістом параметрів), то сучасна конкуренція характеризується змаганням по широкому спектру параметрів (ціна, якість, обсяги, швидкість поставки, умови поставки тощо). Таке явище ми назвали гіперконкуренцією, під яким ми розуміємо «такий стан динамічної і агресивної конкурентної боротьби, коли суб'єкти господарювання стикаються з комплексним впливом раніше ізольованих факторів конкуренції в швидко мінливих умовах. Власне явище гіперконкуренції і є рубіжним етапом у еволюції конкуренції в її новий стан» [8]. Позицію вищезазначених вчених частково розділяє Бугай А. В. [9], стверджуючи, що можна виділити такі особливості та тенденції у розвитку конкурентних відносин в економіці постіндустріального типу:

- 1) глобалізація конкуренції;
- 2) зростання ролі ТНК;
- 3) посилення ролі інформації та інновації в процесі конкурентної боротьби;
- 4) збільшення значимості людського капіталу в конкурентній боротьбі;
- 5) двоїстість державного регулювання конкурентного процесу;
- 6) гіперконкуренція;
- 7) кооперація конкурентів;
- 8) глобалізація інформаційного простору, посилення монопольної влади структур особливого типу - пошукових систем;
- 9) асиметрія інформації і деструктивний характер конкуренції;
- 10) одночасна інтенсифікація (на інформаційному ринку) та згасання конкуренції (на традиційних ринках, між державами) [9].

Отже, з огляду на вищезазначене і те, що сьогодні жоден економічний суб'єкт не може функціонувати у режимі «закритої системи», яка не зазнає впливу екзогенних факторів, змушений взаємодіяти із іншими економічними суб'єктами, невід'ємною особливістю будь-якого суб'єкту в умовах глобалізації є не лише його розвиток, але й функціонування в умовах ескалації конкуренції. Такий стан справ є логічним, оскільки, як свідчать результати дослідження Рікової Н. Ю.: «взаємодія – це іманентний властивий цілісній системі стан, що відбиває взаємозв'язок і взаємозумовленість складових її елементів. Однак цей стан не статичний, а проявляється в динаміці. Іншими словами, взаємодія елементів системи є її нормальним станом, вираженим в діяльності.

Таким чином, генетично взаємодія закладена в будь-який цілісній соціальній системі, а проявляється в її динаміці, тобто з моменту початку функціонування. Взаємодія елементів системи – це не механічна, а цілісна сукупність, що володіє новою, не притаманним окремим елементам рисою, необхідною для досягнення спільної мети» [10]. Таку думку поділяє Попков Ю. С., стверджуючи, що взаємодія економічних систем є визначальним фактором їх розвитку [11]. До схожих висновків дійшов Тарануха Ю. В., зазначаючи: «... конкуренція – принцип, форма та спосіб взаємодії, викликані до життя процесом розвитку виробництва та обміну... процесом розвитку суспільства [12]. Отже, існує нагальна потреба подальшої розробки та визначення концептуальних основ теорії конкурентного розвитку.

Як свідчить проведений аналіз [12–15], сьогодні під конкурентним розвитком доцільно розуміти закономірну зміну, перехід об'єкту від одного якісного стану у інший, зумовлений станом, особливостями та трансформаціями, які відбуваються у зовнішньому конкурентному середовищі. Таким чином, конкурентний розвиток завжди буде таким:

– визначатися, передусім, екзогенними по відношенню до суб'єктів споживчого ринку факторами – зовнішнім конкурентним середовищем;

– спрямований на використання конкурентного потенціалу, способів та методів ведення успішної конкурентної боротьби для досягнення цілей підвищення конкурентоспроможності, формування конкурентних переваг;

– передбачати розробку конкурентної стратегії та реалізацію конкурентної політики.

Так, необхідно зазначити наступне:

1. Конкурентний потенціал об'єкту доцільно розуміти як сукупність можливостей та ресурсів об'єкту, яка забезпечує його переваги у зовнішньому конкурентному середовищі та умовах обмежених ресурсів, сприяє досягненню поставлених цілей, визначає його конкурентну позицію та конкурентний статус. Конкурентний потенціал об'єкту характеризується цілісністю, взаємозв'язком та взаємодією елементів, складністю, ієрархічністю, спроможністю до розвитку, альтернативністю (поліваріантністю) форм функціонування та розвитку та ін. Таким чином, конкурентний потенціал – багатоелементна, ієрархічна та динамічна система.

2. Конкурентна позиція об'єкта – кількісний вираз ступеня ефективності використання конкурентного потенціалу об'єкта, його взаємодії із зовнішнім конкурентним середовищем.

3. Конкурентний статус об'єкта – якісний вираз ступеня ефективності використання конкурентного потенціалу об'єкта, а також його взаємодії із зовнішнім конкурентним середовищем.

4. Конкурентна перевага – певна особливість об'єкта аналізу, яка вигідно відрізняє його від конкурентів та забезпечує порівняно більший позитивний ефект від функціонування, більш високий рівень конкурентоспроможності.

5. Конкурентоспроможність – причина, наслідок і критерій реальної та потенційної порівняльної здатності об'єкту розвиватися у зовнішньому конкурентному середовищі.

6. Детермінанти конкурентоспроможності – умови, що формують підґрунтя для розвитку, забезпечення та підтримки конкурентних переваг та недоліків об'єкта. Таким чином, різноманітність конкурентних переваг та конкурентних недоліків об'єкту залежить від різноманітності факторів, що їх визначають, та може бути класифікована з аналогічними критеріями.

7. Конкурентна стратегія – система дій об'єкта по відношенню до зовнішнього конкурентного середовища, що спрямована на формування довгострокових цілей, методів, інструментів та шляхів їх досягнення, забезпечення конкурентного розвитку.

8. Конкурентна політика – комплекс дій, спрямований на забезпечення ефективного використання конкурентного потенціалу об'єкту, досягнення цілей, визначених стратегією.

Дії об'єкта по відношенню до зовнішнього конкурентного середовища доцільно класифікувати як конкурентні дії. Так, як стверджує Рубін Ю. Б., «конкурентними називаються дії, що вживаються учасниками ринку щодо конкурентів і решти оточення. У своїй сукупності конкурентні дії складають систему конкурентних дій або конкурентну діяльність» [15]. При тому Рубін Ю. Б. акцентує увагу на тому, що необхідність виділення та аналізу конкурентних дій обумовлюється особливостями сучасного етапу розвитку теорії конкуренції. Науковець стверджує: «В останні 20 років в якості окремої області наукового знання активно розвивається сфера конкурентної динаміки, згідно з якою конкуренція в загальному вигляді розуміється як постійний процес обміну (ініціативними і відповідними) конкурентними діями між компаніями, що

конкурують. У цьому контексті прийнято стверджувати, що учасники ринку конкурують між собою саме за допомогою здійснення конкурентних дій» [15].

До аналогічних висновків приходять Тарануха Ю. В., стверджуючи: «конкуренція – це не просто відносини. Вона являє собою форму руху цілої системи відносин, де кожна з відносин має свою особливу форму існування. Кожна така форма є способом існування однієї із сторін змісту конкуренції, дії – форма прояву суб’єктивної сторони конкуренції. Ці дії мають об’єктивний характер, оскільки обумовлені системою економічних інтересів, що об’єктивно складалася. Але форма цих дій несе на собі відбиток суб’єктивізму, який приймають дії, конкурентні дії, визначаючись конкурентними умовами, із часом самі зазначають змінюючи ці умови, що, в свою чергу, викликає необхідність змін у діях. При тому характер взаємодії між ними такий, що дії (оболонка) генерують зміни у структурі, проте структура (ядро) визначає спрямованість цих змін шляхом селекції серед виникаючого різноманіття дій» [12].

Як свідчать результати проведеного аналізу [11, 12, 15], конкурентні дії виступають одночасно наслідком та детермінантом конкурентної стратегії та конкурентної політики об’єкта, визначають його спроможність реалізувати конкурентний потенціал, забезпечити конкурентний розвиток, конкурентні переваги та конкурентоспроможність об’єкту, визначають його конкурентну позицію та конкурентний статус (рис. 1).

Рисунок 1 – Механізм забезпечення конкурентного розвитку та конкурентоспроможності суб’єктів споживчого ринку

Примітка. КП – конкурентні переваги об’єкту; КН – конкурентні недоліки об’єкту.

Варто зауважити, що особливості конкурентного розвитку ринку, як зазначено на рис. 1, визначаються, насамперед, станом конкурентного середовища, а також конкурентними діями, які враховують конкурентні переваги

та конкурентні недоліки суб'єктів ринку, закладаються у основу конкурентної стратегії та конкурентної політики суб'єктів ринку.

Таким чином, для забезпечення ефективного конкурентного розвитку ринку в цілому, його окремих суб'єктів необхідно максимально коректно оцінити стан конкурентного середовища та альтернативи його еволюційних змін, визначити систему стратегічних дій суб'єкта.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки:

1. Сьогодні під конкурентним розвитком доцільно розуміти закономірну зміну, перехід об'єкту від одного якісного стану у інший, зумовлений станом, особливостями та трансформаціями, які відбуваються у зовнішньому конкурентному середовищі;

2. Для забезпечення ефективного конкурентного розвитку ринку в цілому, його окремих суб'єктів, необхідно максимально коректно оцінити стан конкурентного середовища та альтернативи його еволюційних змін, визначити систему конкурентних дій суб'єкта.

Результати дослідження буде використано у подальших роботах автора, присвячених вивченню феномену конкурентного розвитку. Використання результатів проведеного дослідження під час розробки стратегії забезпечення конкурентоспроможності, соціально-економічного зростання та розвитку України дозволить підвищити ефективність державних зусиль у зазначених вище напрямках, забезпечити їх інклюзивність та узгодженість.

Список літератури/References

1. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації: Монографія / За ред. д-ра екон. наук, проф. Д. Г. Лук'яненка. – К.: КНЕУ, 2001. – 538 с.

Lukyanenko, D. H. (ed.) (2001). *Stratehii ekonomichnoho rozvytku v umovakh hlobalizatsii* [Strategies of economic development under globalization conditions], Kyiv, KNEU Publ., 538 p.

2. Запасна Л. С. Економічна сутність розвитку підприємства/ Л. С. Запасна // Культура народів Причорномор'я. – 2006. – № 96. – С. 33–37.

Zapasna L. S. (2006). *Ekonomichna sutnist rozvytku pidpriemstva* [The economic essence of enterprise development]. *Kultura narodov Prichernomor'ya* [The Culture of the Black Sea Peoples], no 96, pp. 33-37.

3. Горіна Г. О. Діалектика поняття «розвиток підприємства» / Г. О. Горіна // Науковий журнал «Причорноморські економічні студії» – 2016. – Вип. 8. – С.123 – 127.

Horina, H. O. (2016). *Dialektyka poniattia "rozvytok pidpriemstva"* [The dialectic of the concept of "enterprise development"]. *Naukovyi zhurnal "Prychornomorski ekonomichni studii"* [Black Sea Economic Studies], issue. 8, pp.123-127.

4. Анилионис Г. П. Глобальный мир: единый и разделенный. Эволюция теорий глобализации [Текст] / Г. П. Анилионис, Н. А. Зотова. – М. : Междунар. отношения, 2005. – 676 с.

Anilionis, G. P., Zotova, N. A. (2005). *Globalnyiy mir: edinyiy i razdelennyiy. Evolyutsiya teorii globalizatsii* [The global world: a unified and divided. The evolution of the theory of globalization], Moscow, Mezhdunar. Otnosheniya Publ., 676 p.

5. Тараненко И. В. Особенности инновационной конкуренции в условиях глобализации мировой экономики / И. В. Тараненко // Journal of Economic Regulation (Вопросы регулирования экономики). – 2010. Том 1, № 4. – С. 89–99.

Taranenko, I. V. (2010). *Osobennosti innovatsionnoy konkurencii v usloviyah globalizatsii mirovoy ekonomiki* [Peculiarities of an innovative competition in a

globalization of the world economy]. *Journal of Economic Regulation (Voprosy i regulirovaniya ekonomiki)* [Journal of Economic Regulation], vol. 1(4), pp. 89-99.

6. Балашова М. А. Об эволюции конкуренции на макроуровне экономики и особенностях современной межстрановой конкурентной борьбы // Известия Байкальского государственного университета. – 2013. – № 3. – С. 76–84.

Balashova, M. A. (2013). *Ob evolyutsii konkurentsii na makrourovne ekonomiki i osobennostyah sovremennoy mezhsranovoy konkurentnoy borbyi* [About the evolution of competition on the macro-economy and peculiarities of modern cross-country competition]. *Izvestiya Baykalskogo gosudarstvennogo universiteta* [Bulletin of Baikal State University], no. 3, pp. 76-84.

7. Глобальна модифікація конкурентних механізмів ринку / Д. Лук'яненко, О. Тітова // Міжнародна економічна політика. – 2011. – № 12–13. – С. 5–21.

Lukianenko, D., Titova, O. (2010). *Hlobalna modyfikatsiia konkurentnykh mekhanizmiv rynku* [Global modification of competitive market mechanisms]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka* [The Journal “International Economic Policy”], issue 1-2, pp. 5-21.

8. Осипов В. Введение в теорию конкурентного взаимодействия хозяйствующих субъектов / В. Осипов // Вестник Института экономики Российской академии наук. 2013. № 6. С. 181–190.

Osipov, V. (2013). *Vvedenie v teoriyu konkurentnogo vzaimodeystviya hozyaystvuyuschih subektov* [Introduction to the theory of competitive interaction of economic agents]. *Vestnik Instituta ekonomiki Rossiyskoy akademii nauk* [“Vestnik of the Institute of Economics of the Russian Academy of Sciences” journal], no 6, pp. 181-190.

9. Бугай А. В. Специфика развития конкурентных отношений на постиндустриальной стадии развития экономики / А. В. Бугай // Проблемы развития мировой и российской экономики : материалы междунар. науч. конф., Иркутск, 26 марта 2013 г. –Иркутск, 2013. – С. 7–12.

Bugay, A.V. (2013). *Spetsifika razvitiya konkurentnyih otnosheniy na postindustrialnoy stadii razvitiya ekonomiki* [Specificity of development of competitive relations on the post-industrial stage of economic development]. *Problemy razvitiya mirovoy i rossiyskoy ekonomiki: materialyi mezhdunar. nauch. konf.* [Problems of development of the world and Russian economy]. Irkutsk, pp. 7-12.

10. Рекова Н. Ю. Генезис исследования взаимодействий в экономике // Науковий вісник ЧДІЕУ. – № 3 (4), 2009. – С. 145–158.

Rekova, N. Yu. (2009). *Genezis issledovaniya vzaimodeystviy v ekonomike* [The genesis of the study of interactions in the economy]. *Naukovyi visnyk ChDIEU* [Scientific journal of ChSIEM], no. 3(4), pp. 145-158.

11. Попков Ю. С. Макросистемные модели пространственной экономики // Труды ИСА РАН 2008. Т. 39. – С. 7–39

Popkov, Yu. S. (2008). *Makrosistemnyie modeli prostranstvennoy ekonomiki* [Macrosystems models of the spatial economy]. *Trudy ISARAN* [Proceedings of ISARAS], vol. 39, pp.7-39.

12. Тарануха Ю. В. Конкуренция: система и процесс: монография / Ю. В. Тарануха. – М. : Издательство «Дело и Сервис», 2012. – 672 с.

Taranukha, Yu.V. (2012). *Konkurentsia: sistema i protsess* [Competition: system and process]. Moscow, Business and Service Publishing Group, 672 p.

13. Стратегічна спрямованість конкурентного розвитку підприємства / Меліхов А. А. // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – Вип. 2 (1). – С. 231–237.

Melikhov, A. A.(2013). *Stratehichna spriamovanist konkurentnoho rozvytku pidpriemstva* [Strategic focus and competitive development of the enterprise]. *Teoretychni i*

praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti [Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property], issue. 2 (1), pp. 231-237.

14. Чернега О. Б. Конкурентоспроможність національної економіки: цивілізаційні виміри та особливості управління в умовах глобалізації / [О. Б. Чернега, Ю. Г. Бочарова. М-во освіти і науки, молоді та спорту України]. – Донецьк : ООО «Східний видавничий дім», 2011. – 348 с.

Chernega, O. B., Bocharova, Yu. H. (2011). *Konkurentospromozhnist natsionalnoi ekonomiky: tsyvilizatsiini vymiry ta osoblyvosti upravlinnia v umovakh hlobalizatsii* [The competitiveness of the national economy, civilizational dimensions and characteristics of management in the context of globalization]. Donetsk, PLC “Skhidnyi vydavnychiy dim” Publ., 348 p.

15. Рубин Ю. Б. Система конкурентных действий участников рынка / Рубин Ю. Б. // Теория конкуренции 2014, № 3(45). – С. 113–141.

Rubin, Yu. B. (2014). *Sistema konkurentnyih deystviy uchastnikov ryinka* [A system of competitive actions of market participants]. *Teoriya konkurentsii* [The Theory of Competition], no. 3(45), pp. 113-141.

Дата надходження статті до редакції: 20. 09. 2016 р.

Objective. *The objective of the article is the justification of the necessity of further improvement of the theory of competitive development, definition of its conceptual foundations.*

Methods. *Following methods and techniques of knowledge are applied during the study: theoretical generalization and comparison, analysis and synthesis, induction and deduction, grouping and classification, etc.*

Results. *The necessity of introduction of the term «competitive development» into the scientific circulation is justified, conceptual foundations of the theory of competitive development are defined, conditions and mechanisms of competitive development and competitiveness determining under globalization conditions are defined.*

Key words: *competition, development, competitive development, competitiveness, competitive performance, competitive strategy, competitive environment, competitive potential.*

Цель. *Цель статьи заключается в обосновании необходимости дальнейшей разработки теории конкурентного развития, определении ее концептуальных основ.*

Методы. *В процессе исследования использованы следующие общенаучные методы и приемы познания: теоретическое обобщение и сравнение, анализ и синтез, индукция и дедукция, группировка и классификация и др.*

Результаты. *Обоснована необходимость введения в научный оборот понятия «конкурентное развитие», определены концептуальные основы конкурентного развития, определены условия и механизм обеспечения конкурентного развития и конкурентоспособности экономических субъектов разных уровней агрегирования в условиях глобализации.*

Ключевые слова: *конкурентное развитие, конкурентоспособность, конкурентные действия, конкурентная стратегия, конкурентная среда, конкурентный потенциал, конкуренция, развитие.*

УДК 339.9
Власенко Л. В.,
старший викладач, аспірант,

Запорізький інститут економіки та
інформаційних технологій (ЗІЕІТ),
Запоріжжя, Україна,
e-mail: l.vlasenko@econom,zp.ua

Скляр Н. М., канд. екон. наук,
старший викладач,

Донецький інститут економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
Кривий Ріг, Україна,
e-mail: test20@ukr.net

Власюк Т. О., канд. екон. наук,

начальник відділу навчально-наукового та
методичного забезпечення Інституту вищих
керівних кадрів Національної Академії
державного управління (ІВКК НАДУ) при
Президентові України,
м. Київ, Україна,
e-mail: vlasiukt@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ КНР У РОЗВИТКУ ПРИМОРСЬКИХ РЕГІОНІВ ТА МОРСЬКОЇ СКЛАДОВОЇ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

UDC 339.9
Vlasenko L. V.,
Senior lecturer, Postgraduate,

Zaporizhzhia Institute of Economics and
Information Technologies,
Zaporizhzhia, Ukraine,
e-mail: l.vlasenko@econom,zp.ua

Skliar N. M.,
Candidate of Economic Sciences,

Donetsk National University
of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: test20@ukr.net

Vlasiuk T. O.,
Candidate of Economic Sciences,

Institute for In-Service Training of Senior
Executives of the National Academy
for Public Administration under the
President of Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
e-mail: vlasiukt@gmail.com

IMPLEMENTATION OF PRC EXPERIENCE IN SEA TRADE POLICY AND DEVELOPMENT OF COASTAL REGIONS

Мета. Вивчення зовнішньоторговельної політики КНР та її морської складової, обґрунтування необхідності модернізації форм та методів співпраці на прикладі приморських регіонів, визначення дійсного рівня зовнішньоекономічного, зокрема торговельного співробітництва між приморськими регіонами України та провінціями і містами КНР.

Методи. При написанні статті використано методи економічного моделювання (для обґрунтування пріоритетних напрямів розвитку українсько-китайської зовнішньої торгівлі), зокрема методи економіко-математичного аналізу міжнародних відносин, дослідження динаміки статистичних показників зовнішньоекономічної активності України та КНР на державному та місцевому рівнях; використані аналітичні показники оцінки зовнішньої торгівлі.